

Rusiecki Kanuty (Kanut) (1800—1860), malarz i pedagog. Ur. w Stebiakach koło Poniewieża na Litwie, był synem Jana, sędziego grodzkiego wileńskiego, i Teresy z Romanowiczów.

Od r. 1816 studiował R. na Uniw. Wil. początkowo na Wydz. Prawa, później na Matematyczno-Fizycznym; studia zakończył stopniem kandydata nauk. W r. 1818 wstąpił na Wydz. Sztuk Pięknych; malarstwa uczył się u Jana Rustema, rzeźby u Kazimierza Jelskiego i grafiki u Józefa Saundersa i Michała Podolińskiego. W r. 1820 na pierwszej wystawie sztuk pięknych w Wilnie wystawił olejne kopie „Wenus” wg Ribeiry, „Dawida” D. Fettiego, „Głowy” wg Rembrandta oraz akwarelową kopię portretu Adama Czartoryskiego wg Rustema. W r. 1821 wyjechał do Paryża, gdzie został uczniem G. Lethière’a, a następnie studiował w École des Beaux-Arts. W r. 1822 (bądź w 1823) udał się do Rzymu; rekomendowany przez A. Czartoryskiego studiował u V. Camucciniego i B. Thordvaldsena oraz u A. J. Grosa w Akademii Francuskiej. Wykonywał kopie wg malowideł Rafaela w Watykanie. W l. 1825 i 1827 odbył podróże do Neapolu, gdzie również kopiował Rafaela. W czasie pobytu we Włoszech malował pejzaże, weduty, widoki Rzymu i jego zabytki (wiele z nich znajduje się w Muz. Sztuki w Wilnie, kilka *Widok Rzymu, Starożytne ruiny, Ruiny Colosseum*, w Muz. Narod. w Warszawie). Wówczas też powstał szczególnie chwalony przez krytykę *Śmiejący się Włoch* (1823) i interesujące tematycznie *Zebrańie wolnomularzy* (oba w Muz. Sztuki w Wilnie). Prace R-ego z tego okresu charakteryzują się świeżością malarskiego ujęcia i śmiałością w operowaniu światłem. Swoje obrazy sprzedawał kolekcjonerom rosyjskim; ks. Demidow nabył obraz *Hektor z Andromachą*, w. księżna Helena w r. 1829 *Dziewczynkę z gołębkiem*. W r. 1827 wystawiono w Wilnie jego półfigurowe ujęcia *Parysa, Sybilli i Św. Sebastiana*, a w r. 1829 — dwie kopie wg Domeni-

china oraz wg „Amore sacro e profano” Ty-cjana.

W r. 1831 (1829?) powrócił R. do Wilna. Od r. 1834 uczył rysunku i malarstwa w Instytucie Szlacheckim. W r. 1839 wszedł w skład komitetu odnowienia katedry wileńskiej, w której sam konserwował malowidła w kaplicy Św. Kazimierza. W tejsze katedrze, w kaplicy Zwiastowania Najśw. Panny Marii, znajdował się wielkich rozmiarów obraz *Zwiastowanie*, malowany przez R-ego, a także jego roboty *Wieczera Pańska* (z r. 1855), którą dawniej «stawiano na ołtarzu urządzanym zewnątrz katedry podczas uroczystości Bożego Ciała» (Władysław Zahorski). Dla wileńskiego kościoła Św. Teresy (Karmelitów) namalował R. kilka obrazów ołtarzowych: *Michał Archanioł*, *Św. Piotr*, *Św. Jan od Krzyża* oraz odnowił wnętrze kościoła zniszczone przez Francuzów w r. 1812. Jego obrazy religijne były w kościołach na Wileńszczyźnie, m. in. w Giedroyciach, Mejszagole, Sołach i Krasławiu. Muz. Narod. w Krakowie przechowuje jego *Ucieczkę do Egiptu* (olej).

Współcześnie wysoko ceniono malowane przez R-ego portrety. Namalował portrety własne i członków swojej rodziny, np. *Portret żony artysty* (Muz. Narod. w Krakowie), *Portret Feliksa Rusieckiego* (brata artysty), *Portret Jana Rusieckiego* (ojca, r. 1845), *Portret Księdza Józefa Rusieckiego* oraz kilka podobizn swego syna Bolesława (wszystkie w Muz. Sztuki w Wilnie). Z innych jego portretów wymienić można: *Portret Juliana Miszewskiego* (1821), *Portret Ewy Krajewskiej-Iwickiej* (sygn. «Kanut Rusiecki, Wilno 1850 roku» — oba w Muz. Sztuki w Wilnie), *Portret Cezara Rodziewicza* (rys. ołówkiem, Muz. Narod. w Warszawie) czy *Portret Bazylego Kisłowa* (Muz. Narod. w Krakowie).

R. malował też sceny rodzajowe; te jego dzieła mają wartość dokumentacyjną, przedstawiają obyczaje i obrzędy wileńskie: *Procesja Bożego Ciała w Wilnie* (1846), *Wieśniaczka litewska w niedzielę Kwietną* (1847, Muz. Sztuki w Wilnie), *Pielgrzymki po drogach Kalwarii Wileńskiej*, *Litania pod obrazem Matki Boskiej Ostrobramskiej*. Nadal malował R. pejzaże, tym razem widoki Wilna i jego okolicy, np. *Panorama Wilna* (1850), *Wilno — Kościół Św. Piotra i Pawła na Antokołu* (1850, oba w Muz. Sztuki w Wilnie), *Widok Góry Trzykrzyskiej i Zamkowej w Wilnie* (1835, olej na desce, w Muz. Narod. w Warszawie), *Kościół Św. Anny w Wilnie*, *Krajobraz zimowy* (był w Muz. Lubomirskich we Lwowie).

W r. 1841 odbył R. podróż do Puszczy Białowieskiej w celu zebrania studiów do obrazu *Polowanie na żubry* (malowany w l. 1844—51). Zapewne z tą podróżą można łączyć obraz przedstawiający młode niedźwiedzie z r. 1845 (oba w Muz. Sztuki w Wilnie). W swej późniejszej twórczości starał się przede wszystkim o wierne

odtworzenie wybranego motywu; wykonywał w tym celu sumienne studia z natury. Stopniowo zatracił jednak rozmach i swobodę malarzką.

R. był ceniony jako pedagog. Oprócz pracy w Instytucie Szlacheckim udzielał lekcji prywatnych. Do jego uczniów należeli Bolesław Podczaszyński i Alfred Romer. R. zmarł 21 VIII 1860 w Wilnie, pochowany został na cmentarzu Bernardyńskim.

W małżeństwie z Antoniną z Czerwińskich (1802—1853) miał R. pięcioro dzieci: Annę (zm. w r. 1899 w wieku 78 lat), zamezną Bańkowską, Bolesława (zob.), Tadeusza (1829—1863), Michała (1831—1836) i Prospera (zm. w r. 1903 w wieku 67 lat).

Największą kolekcję prac R-ego (128) posiada Muzeum Sztuki (Dailės Muziejus) w Wilnie. W Muz. Narod. w Warszawie, oprócz wymienionych, znajduje się kilkanaście akwarel, gwaszy i rysunków, w tym kilka portrecików (*Portret gimnazjalisty*, *Portret ucznia*, *Głowa starca*) i rysunki zabytków Wilna (*Krużganek Klasztoru Karmelitów w Wilnie*, *Nagrobek Wisłockiego w Wilnie*, *Nagrobek Sapiechów w katedrze wileńskiej*, *Nagrobek bpa Strojnowskiego w katedrze wileńskiej*). Trzy obrazy przechowuje Muzeum Narodowe w Krakowie.

Autoportret z ołówkiem (olej, 1823), *Autoportret* (olej, 1831—40), *Autoportret* (olej, 1845—50), portret R-ego przez Bolesława Rusieckiego (akwarela) — wszystkie w Muz. Sztuki w Wil., pierwszy reprodukowany w „Lietuvos dailė XVI—XIXa. Katalogas”, Vilnius 1969; — Pol. Bibliogr. Sztuki; Grajewski, Bibliogr. ilustracji; Enc. Org.; Thieme-Becker, Lexikon d. Künstler (Z. Batowski); [Juodelis P.] Lietuvos dailė XVI—XIXa. Tapyba — skulptūra. Katalogas, Vilnius 1969; Malarstwo polskie od XVI do XX w. Katalog; Wilno. Przewodnik krajoznawczy, Oprac. J. Kłos, Wil. 1923; — Bieliński, Uniw. Wil.; Lietuvos tapyba, Red. P. Gudynas, Vilnius 1976; Malarstwo polskie. Oświecenie—klasycyzm—romantyzm, W. 1976; Mycielski J., Sto lat dziejów malarstwa w Polsce 1760—1860, Kr. 1897; Pierwsze wystawienie dzieł sztuk pięknych w cesarskim uniwersytecie wileńskim, „Dzien. Wil.” 1820 II s. 365; Pigoń S., Józef Stanisławski i Kanuty Rusiecki w procesie filareckim, „Słowo” 1923 nr 114; Podbereski R., Kilka słów o Kanucie Rusieckim, malarzu w Wilnie, „Roczn. Liter.” 1844 s. 191—3; [Podczaszyński] P. B., Ruch obecny malarstwa. Pracownia pana K. Rusieckiego, „Pam. Sztuk Pięknych” T. I: 1850—4, W. 1854 s. 94—5; Zahorski W., Katedra wileńska, Wil. 1904 s. 126; — „Gaz. Codz.” 1860 nr 246 s. 1—2 (nekrolog); — Arch. IS PAN: sygn. III-2 (Zespół Z. Batowskiego) F—9, 9—11, q—4, Materiały do Słownika artystów polskich; — Śnieżko A., Cmentarz bernardyński w Wilnie (mszp. w Red. PSB).

Jan K. Ostrowski